

en het middel,
het hell, dat
beteekenis.

Woord tot het

een onmiddel-

ontwaking te
ord en zonder

de eenvoudige

het Verbond;
e van het Ver-

de prediking

in mijn theolo-

heb ik mij te

D. v. D.

**MEKE
VEN**

**VAN DE
ANDSCHE**

zing.

eerst politieke
niet minder dan
volksleven, dat
tegenwoordig zou
cultuur, een
edenteert zelfs
enkeling te kun-
t, daar er den
eit meer werkte
bezielend be-

leken onder het
bedoeld werd:
op ons nationale
slechts weder-
kan enkeling en
blijkt niet de
teering zoekt
erlangde weder-
Joh. 3 en daar-
lij van deze be-

ntithese.
ndt de N.V.B.
de „onwaarach-
n in ons volke-
lei antithese: de
sen strijd-
nnen zeggen: de
als die dubbele
rampzalig is ze-
d, verheffing en
epen, is bereikt.
ekt haar vrevle:
afrekenen.

strik genomen
kan zijn, die
aanduidt, en dat
t of valt. Tegen-
die op politiek
Zijn Woord, de
ze tegenstelling
loochening van
de strijd opge-
Intussen moet
deze zelfde be-
hese invoert:
t, die niet bereid

ten der (oude)
? Door voor het
tele volstrekte
als b.v. waarheid,
ijn varianten op
arden zijn voor
Christen, Huma-
an, dat de mensch
an deze normen
antwoordelijkheid
i de menselijke
die roeping en
ergoelen in 't zij
die kunnen, bij
in wereld-
in hun gemeen-

schappelijke menschbeschouwing vinden. Dit personalisme, dat in Frankrijk reeds een „tweede Fransche revolutie“ bracht, moge ook in ons land een revolutie van de geesten bewerken.

Het is naar onze overtuiging een schijneenheid, die aldus geconstrueerd wordt. De Christen, verlicht door Gods Geest en voorgelicht door Zijn Woord verstaat onder de genoemde normen iets gansch anders dan Humanist en Jood. Ook zijn er voor hen niet maar „enkele zedelijke normen“. Want ten eerste weet hij Gods gebod „zeer wijd“. Een ideologie-op-een-stuivertje als de N.V.B. wil (blijkbaar na-ijverig op het succes der Nationaal-socialistische) is voor hem waardeloos en erger. In de tweede plaats: de Christen kan nooit bewilligen in een boedelscheiding tusschen menschenbeschouwing en wereldbeschouwing. Niet de personalistische vraag: „Wat dunkt U van den mensch?“ is voor hem centraal, maar deze: „Wat dunkt U van den Christus?“ „en Deze is niet gekomen om den Vrede te brengen, maar het zwaard, om den mensch tweedrachtig te maken“.

Wie Hem gehoorzaamt, buigt niet alleen voor „enkele zedelijke Normen“, maar allereerst voor Gods religieuze geboden, de eerste wetstafel. En zijn normen zijn geen zelfstandige grootheden (de kapitale letter, waarmee de N.V.B. gaarne haar zedelijke maatstaven aanduidt, is typeerend!), maar wilbepalingen van een transcendent God. De laatste toevoeging is, gelijk straks moge blijken, ver van overtoollig.

Ons bezwaar tegen het nat. socialisme is ten diepste niet, dat het de persoonlijkheid vermoordt, maar dat het den Satan dient.

Uiterst merkwaardig is, dat de vredelievende en verdraagzame gezindheid, welke de N.V.B. voor de antithese in de plaats wil stellen, zich niet uitstrekt tot hen, die niet bereid zijn het zooeven geschetste personalisme te belijden. Onverzoenlijke strijd tegen het anti-personalisme is haar leus, die geen eerbied toont voor wat talloze Christenen heilig is.

Wanneer de N.V.B. de vroegere politieke scheldingslijnen met een enkele veeg wil uitwissen als onwaarachtig en vals, wanneer zij de Christelijke politiek van voor den oorlog caricatureert als een „schermen met de groote beginselen van het Christendom“, bewijst zij, dat haar personalistische verdraagzaamheid slechts de oude antithese heeft vervangen door een nieuwe.

4. Socialisme.

Personalisme grondslag en stuwkracht, socialisme doelstelling. Anders gezegd: een personalistisch socialisme, dat in groote lijnen het sociaal-economisch program der vroegere S.D.A.P. tot het zijne maakt. Geen staatsocialisme, maar een volkssocialisme, „planmatig gericht op de welvaart van allen“, dat, wat gericht op de ontplooiing der menselijke persoonlijkheid, het „kapitalisme“ wil liquideeren.

Het is niet gemakkelijk de verhouding van dit personalisme en dit socialisme nauwkeurig aan te geven. Soms schijnt het socialisme niets anders dan doorwerking van het personalisme, gezien onder het aspect van de relatie: enkeling-gemeenschap; gelijk omgekeerd het personalisme wordt gekarakteriseerd als het sociale getuigenis der Chr. religie; dan weer blijkt het mogelijk personalist te zijn en niet socialist of omgekeerd socialist en niet personalist. Nemen wij echter, en het lijkt ons wel geoorloofd, aan, dat er een intieme samenhang bestaat tusschen dit personalisme en zijn socialistisch ideaal, dan maakt reeds dit onze positiekeuze tegenover dit ideaal niet moeilijk. Daar komt iets bij: boven werd reeds aangeduid, dat alleen de erkenning van een zich boven de wereld verheffend God voor de juiste verhouding en samenwerking tusschen enkeling en gemeenschap waarborg geven kan: voor ontkomen en aan individualisme en aan collectivisme. Deze erkenning missen we bij de N.V.B. geheel.

Zoo kan het ook niet anders, of haar socialisme openbaart zich — allen betuigingen van het tegendeel ten spijt — als collectivistisch. Het spreekt vanzelf voor wie iets gezien heeft van de door het Marxisme ontsloten sociaal-economische perspectieven. Het helaas weinige, dat de N.V.B. ons over haar plan socialisme onthult, versterkt ons in de overtuiging, dat zij, voor staatsdwang wellicht huiverig, voor gemeenschapsdwang stellig niet terugschrikt. Zij miskent den zondeval (zooals reeds blijkt uit haar wraken van de „Christelijke antithese“) en de daardoor bewerkte, nimmer op te heffen ontwrichting van het maatschappelijk leven. Zij miskent ook de roeping der bezitters ten opzichte van het hun door God toebetroouwde pand.

5. Kansen van de N.V.B.

Constateeren we, dat de N.V.B. als tijdstrooming, wind en getij méé heeft. De diepste oorzaak daarvan ligt in de feitelijke toenadering (wat zij zeker verontwaardigd van zich zou werpen) tot de beide in wezen eng verwante, totalitaire stelsels, communisme en nationaal-socialisme. Dit wordt

duidelijk, als men let op de revolutie, die zij welbewust teweeg wil brengen; op haar socialisme, dat den weg baant voor beide vormen van radicalisme; op haar dynamische tendenties, blijkend o.a. uit den naam N.V. Beweging; uit het accentueeren van „vernieuwingswil“, „scheppende activiteit“, „daadkracht“, „fantasie“, uit haar zoeken van een ideologie in-a-nutshell. Dat een groep van sociaal-democraten die, vervreemd van het orthodoxe Marxisme, van Christelijke klanken niet afkeerig is, zich aangetrokken gevoelt tot deze, haar breeden steun belovende Beweging, ligt voor de hand en wordt bewezen door een deel van de illegale pers.

Wat de Roomsche-Katholieken betreft: twee van de oorzaken, die de N.V.B. bij velen hunner ingang doen vinden, zijn: 1e de Thomistische leer van de verhouding tusschen natuur en genade, welke het gemakkelijk maakt een humanistisch-wijsgeerig georiënteerd sociaal-economisch stelsel te aanvaarden; 2e, de hiërarchische dominant in het Thomistische denken, welke zich gaarne in orderingsprojecten uitleeft. Zoo wordt licht verklaarbaar de steun van het blad „Christofoor“.

Verder zal velen onzer Barthiaansche denkers landgenooten de scheiding tusschen geloof en politiek niet al te moeilijk vallen. In dit geval te minder, doordat er reeds van huis uit een zekere affiniteit bestaat tusschen dialectische theologie en politiek-social radicalisme. Men denke in dit verband ook aan de bestrijding van de anti-revolutionaire grondbeginselen door Barth en Brunner.

Tenslotte staat te vreezen, dat na den oorlog een algemeene matheid en depressie niet zonder schadelijken invloed zal blijven op de confessionele kracht van vele orthodoxe Christenen.

6. Wordt de vraag gesteld, of er dan niets te waardeeren valt in de N.V.B., dan luidt ons antwoord: zeker, in zoverre ieder pleidooi voor handhaving van bepaalde Evangelische normen, hoe weinig uitgewerkt ook, aanspraak kan doen gelden op onze sympathie. Ook in zoverre als opkomen voor nationale eendracht altijd, maar zeker nu, toejuiching verdient en steun. We zijn echter van meening, (zie wat boven onder 1 en 4 besproken werd), dat, wat er goeds is in deze idealen, zulverder en effectiever wordt bevorderd door een geloovig naleven van de anti-revolutionaire beginselen, die met dit personalistisch socialisme in onverzoenlijke tegenspraak staan.

Dr R. J. DAM†.

Na schrift. Wij achten ons gelukkig, dit artikel van onzen enkele dagen vóór de bevrijding vermoorden dr. Dam hier te kunnen publiceren. Het is geschreven in de dagen van zijn onderduiken, en heeft toen gecirculeerd, maar het heeft nog niets van zijn betekenis verloren. Een van dr. Dam's opvolgers aan onze Theologische Hoogeschool, lector drs Buwalda, was zoo vriendelijk, op mijn verzoek dit stuk af te staan aan ons blad.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS

CHRISTELIJK ONDERWIJS EN PARTIJ VAN DEN ARBEID.

In het „Kamper Nieuwsblad“ (26 Juni '46) schrijft iemand, wiens naam door de Redactie bij herhaling opzettelijk geheim bleek te worden gehouden, over de behandeling van een klacht, gezeten tegen twee onderwijzers aan een Christelijke U.L.O.-school, die „lid waren van de Partij van den Arbeid, en daaraan actief deelnamen“. Het bestuur — aldus het bericht van den ongenoemde schrijver — sprak uit, dat het ongeoorloofd is, leerkrachten te benoemen of te handhaven, die lid zijn van de P. v. d. A. Grond: „dat deze partij blijkens haar beginselen principieel en praktisch weigert, zich uitsluitend te stellen onder de tucht van God en zijn Woord, gelijk de H. Schriften, en, in onderwerping aan deze, de belijdenisgeschriften eischen“.

Eén der bestuursleden — predikant der Hervormde Kerk — bracht hiertegen bezwaar in; de ongenoemde schrijver geeft van de woorden van dien predikant een breede weergave. Volgens den onbekenden verlaggever was ook een Chr. Geref. pred. tegen de bestuursuitspraak; maar van de motieven van dezen predikant zwijgt de verslaggever geheel. Er zijn er, die betwisten de juistheid der suggestie, als ware de Chr. Geref. predikant het met den hervormden collega eens.

Het incident is natuurlijk van algemeen belang; reeds herinnerden we eraan, dat er ook een (synodatisch) zendingsman lid van de P. v. d. A. is. Hij zal wel de eenige niet zijn.

Nu heeft de hervormde predikant van bedoelde onderwijzers verklaard, dat ze toch „belijdende chris-

tenen“ waren. Zonder de heeren te kennen, meenen wij daartegenover te moeten plaatsen, dat hun belijden geen plaats vinden kan in de P. v. d. A. terwijl toch op het politieke terrein beleiden worden moet, zal ons volk niet worden overgeleverd aan den antichristelijken staat. We verwijzen daarom voor dit maal naar een artikel van wijlen dr. R. J. Dam, dat we in ditzelfde nummer hopen geplaatst te zien, en stellen ons voor, later nog een en ander op te merken in dezen.

K. S.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

HET TEKSTVERBAND VAN ROM. 9: 6b—8.

IV. Conclusie.

Wanneer wij nu, nadat we eerst de verzen 6b—8 afzonderlijk en daarna in hun verband met het voorgaande en het volgende bezien hebben tot een conclusie willen komen, is het antwoord op de vraag, of deze verzen 6b—8 leeren, dat de belofte Gods maar voor een deel van Abrahams zaad in Izaaks lijn geldt, mijns inziens beslist o n t k e n e n d. Wanneer Dr H. N. Ridderbos en velen met hem zeggen, „dat de Schrift als de ontvangers van de belofte nu eens zonder onderscheid of voorbehoud heel Israël, al de kinderen van Abraham aanwijst (en dan o.a. op Rom. 9: 4 wijst) en dan weer doet uitkomen, dat de belofte niet tot allen gekomen en niet voor allen bestemd is“ (en dan o.a. op Rom. 9: 7, 8 wijst). De belofte van het Genadeverbond, bladz. 9, moet die uitlegging, wat Rom. 9: 1—9 betreft, worden teruggewezen als bevooroordeelde dogmatistische exegese, als een indragen van „ja en neen“ in eenzelfde pericop der Schrift worden gewraakt, als een poneeren van tegenstellingen in de Godsopenbaring door den apostel Paulus worden tegengesproken. Daarom ook berust de uitspraak van 1942, waarin een tegenstelling tusschen Gen. 17: 7 en Rom. 9: 6 wordt gesuggereerd, op een onjuiste exegese, ingegeven door het dogmatisch vooroordeel, dat niet alle Israëlieten en ook niet alle kinderen des verbonds in deze Nieuw-testamentische bedeeing de heilsbelofte kunnen hebben, omdat ze niet alle het heil uit de belofte ontvangen. In de „leeruitspraak“ van 1942 doet Rom. 9: 6 dienst, om een beperking van Gen. 17: 7 aan te duiden: God zegt wel toe, dat Hij de God is van de geloovigen en van al hun kinderen (Gen. 17: 7), doch Hij leert ook in Zijn Woord, dat alleen de uitverkorenen de onvoorwaardelijke heilsbelofte hebben (Rom. 9: 6)! Daardoor ontstaat een antinomie, een tegenstrijdigheid in het beloven Gods. In de verklaring van 1905 heeft Rom. 9: 6 echter een andere functie: we houden het zaad des verbonds wel allen voor wedergeboren, doch niet elk kind is waarlijk wedergeboren, „omdat Gods Woord ons leert, dat niet allen Israël zijn, die uit Israël zijn, en van Izaak gezegd wordt: In hem zal u het zaad genoemd worden (Rom. 9: 6, 7), zoodat in de prediking steeds op zelfonderzoek moet worden aangedrongen, aangezien alleen die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden“ (spatieering van mij). Bedoelt de aanhaling van Rom. 9: 6 in de „leeruitspraak“ van 1942 een tegenstelling met Gen. 17: 7 te suggereren, alsof alleen voor het uitverkoren deel van het zaad des verbonds de belofte van Gen. 17: 7 geldt, en dient ze voorts als argument en bewijs voor het „houden voor“ („dat DAAROM...“), in de verklaring van 1905 echter wordt dezelfde tekst geciteerd, om een verkeerd gebruik van het „houden voor“ tegen te gaan en om aan te wijzen, dat er geloof en bekeering noodig is, d.w.z. een worstelen om den zegen des verbonds en het heil uit de belofte (vergelijk de door mij in de aanhaling uit 1905 onderstreepte woorden; uit den tekst wordt met „zoodat“ de gevolgtrekking tot zelfonderzoek, tot geloof en bekeering afgeleid). In 1905 is dus het gebruik van den tekst zuiver, leest men niets over Gods verkiezing of een onderscheiding tusschen de Israëlieten als niet- en welbelofte-dragenden in. Alleen zou men kunnen vragen, waarom het in vs 7 aangaande Izaak gezegde mede opgenomen is, daar dat toch met de bedoeling van het citeren, n.l. de opwekking tot geloofsgehoorzaamheid, niets te maken heeft. Doch afgezien daarvan fungeert Rom. 9: 6b hier naar z'n bedoeling en strekking, wat van het aanhalen ervan in 1942 zeker niet kan worden gezegd. Dit anders interpreteren en citeren van Rom. 9: 6b door 1942 is temeer een bewijs, dat 1942 niet zonder meer 1905 heeft herhaald, gelijk men van Synodekant steeds maar beweert.

Kort geformuleerd concludeeren we dus uit de uitlegging van Rom. 9: 6b—8, dat niet maar voor een (uitverkoren) deel van Abra-